

Socha Sv. Jana Nepomuckého v Březolupech

1. Úvod

Socha svatého Jana Nepomuckého patří mezi tři objekty v obci Březolupy, které jsou nemovitými kulturními památkami. Dalšími jsou budovy zámku a tzv. „Podzámčího“ (bývalé sýpky). Socha má přiděleno Ministerstvem kultury ČR rejstříkové číslo ÚSKP MK 10173/7-8609 a veškeré její opravy podléhají schválení Národním památkovým ústavem.

2. Historie sochy

Tato významná hmotná památka je v současné době umístěna na parcele č. 234/3 v k.ú. Březolupy (v místě dětského hřiště u mostu přes Březnici), ale nebylo tomu v minulosti vždycky.

V době svého vzniku, tj. roce 1727 (dva roky před kanonizací tohoto světce) byla socha umístěna mezi silnicí a potokem Březnicí, na tehdejší konci vesnice. V dnešní době je toto místo v zahradě rodinného domu č. 288 v části Zápolí a je přibližně 480 m západním směrem od současného umístění sochy. V době jejího osazení zde byla obecní louka a v blízkém okolí nestály ještě žádné domy. Všechny tyto skutečnosti je možné zjistit při pohledu na mapu Stablního katastru obce z roku 1828, kde je kříž, stejně jako všechny obdobné sakrální objekty, zachycen.

Sochy tohoto světce (původním jménem Jan z Pomuku) byly umístovány u vodotečí, jako vzpomínka na jeho mučednickou smrt, která nastala podle původního podání utopením ve Vltavě. Podle průzkumu ostatků tohoto světce antropology však jeho smrt nastala pravděpodobně následkem mučení ještě před svržením jeho těla do řeky. V dřívějších dobách se věřící několikrát ročně scházeli u světeckých figur, v případě Sv. Jana to bylo v oblasti Uherskohradištska v předvečer svátku Sv. Jana, tj. dříve 16. května, později 24. června.

Autorem sochy v Březolupech je z největší pravděpodobností brněnský barokní sochař Anton Riga, který byl pro region Slovácka klíčovou sochařskou osobností této doby. O této skutečnosti svědčí nalezená písemnost při pozůstalosti baronky Marie Františky Forgáčové, roz. Ullesdorfové z Němčího, které vytvoření sochy zadala a financovala. Na přední straně podstavce sochy je kolem oválu (původně pravděpodobně erbu rodu Forgáčů) latinský nápis: „MARIA BARONISSA A FORGACZ DIVO IOANNI CONSTRVXIT“, tj. ve volném překladu Marie baronka Forgáčová božského Jana sestrojila.

Na zadní straně byla dodatečně vytesán letopočet 1867, tj. rok přesunu sochy na její současné místo, kdy vlastnil panství Březolupy rod Logothetti. Důvodem přesunu bylo již nevyhovující místo, kdy socha již byla zřejmě potřeba obce zřídit na této pastvině ovocný sad a sochu přesunout na důstojnější místo blíže středu vesnice.

Pro výše uvedenou část svého historického povídání jsem čerpal informace i z materiálů, které zpracovala Mgr. Vladislava Říhová, Ph.D. ze Zlámance, absolventka oboru Teorie a dějiny výtvarných umění Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

3. Restaurování kulturní památky

Předchozí restaurátorský zásah (rekonzervace) proběhl roku 2001, následně byl v únoru 2007 zpracován MgA. Veronikou Medkovou restaurátorský záměr již většího rozsahu. Po několikaletém odkladu bylo rozhodnuto o provedení prací a akce byla zařazena do plánu na rok 2016. Současně se obec úspěšně pokusila o získání dotace na tyto práce z fondu Ministerstva Kultury České republiky „Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností“. Dotace byla schválena ve výši 95 tisíc Kč, tj. 82% z celkové ceny díla 115,6 tis. Kč.

Zakázku prováděl akademický sochař a restaurátor Mgr. Martin Slovák z Veselí nad Moravou. Práce byly zahájeny dne 20.6.2016 odvozem sochy do ateliéru zhotovitel v Javorníku v Bílých Karpatech. A tak se stalo, že po 290 letech opustila socha, byť jen dočasně Březolupy. Po provedení nezbytných prací byla dne 8.9. instalována na restaurovaný podstavec na své obvyklé místo.

Součástí zakázky bylo vytvoření rekonstrukce kovového kříže a korpusu Krista. Kříž měl světec podle odborných studií vždy u sebe, a možná si někteří starší občané Březolup budou ještě sochu pamatovat i s původním křížem. Dále byla po několika letech zpětně osazena svatozář, která se uchovala původní a byla pouze pozlacena. Ostatní práce laická veřejnost pravděpodobně nepozná, například šlo o čištění sochy od mechů a neúplně odborně provedených prací při restaurování z roku 1996, konsolidace sochy speciálním roztokem a další speciální restaurátorské práce. Odborné činnosti byly prováděny pod dohledem Mgr. Anny Grossové z Národního památkového ústavu v Kroměříži a Ing. arch. Radky Borunské z Městského úřadu Uherské Hradiště.

Fotografie sochy s. Jana Nepomuckého po restaurování v roce 2016

4. Závěr

Po ukončení restaurování je již socha od 8. září opět na svém „původním“ místě, tj. v blízkosti potoka a zároveň návsi, kde je možné si jednu z mála původních historických památek naší vesnice opět prohlédnout.

Článek zpracoval dne 9.9.2016 ing. Radek Berecka, kronikář obce Březolupy.